

ยุทธศาสตร์สหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประภัสสร เทพชาติ¹

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ของสหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลของการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มี 3 ประการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน และยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย จากยุทธศาสตร์ดังกล่าว สหรัฐได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์โดยผ่าน 2 ช่องทาง ช่องทางแรก คือ ความสัมพันธ์ทวิภาคี ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางทหารทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทย และ ออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์นี้เรียกว่า ยุทธศาสตร์ hub and spokes คือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐเป็นศูนย์กลาง และความสัมพันธ์กับพันธมิตรเป็นซี่ล้อ และอีกทางช่องทางหนึ่งในการดำเนินนโยบายของสหรัฐต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ช่องทางพหุภาคี ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากช่องทางทวิภาคี โดยสหรัฐพยายามครอบงำ APEC อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์กับอาเซียน ยังไม่แน่นอนเท่าที่ควร เห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์อาเซียน – จีน ซึ่งได้กระชับแน่นแฟ้นขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยถึงแม้สหรัฐยังคงครองความเป็นเจ้า ในมิติทางด้านการทหาร แต่ในมิติทางด้านการเมือง การทูตและเศรษฐกิจนั้น จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุก และอิทธิพลของจีนก็เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก เห็นได้จากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน – จีน

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหรัฐ? งานวิจัยนี้ เสนอ keywords ที่สำคัญสำหรับอนาคตความสัมพันธ์ไทย – สหรัฐ คือ ผลประโยชน์ร่วมกัน ความสมดุล หรือ ดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์ และนโยบายสายกลาง จาก keywords ทั้ง 3 สามารถแปลออกมาเป็นนโยบายไทยต่อสหรัฐได้ 2 ระดับ คือ ระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ในระดับทวิภาคี นโยบายไทยต่อยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐนั้น ไทยคงจะไม่มีทางเลือกที่จะต้องคงความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐและร่วมมือกับสหรัฐ สำหรับนโยบายไทยในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การสกัดกั้นและปิดล้อมจีนของสหรัฐนั้น ไทยควรจะทำนโยบายอย่างระมัดระวัง โดยไทยควรดำเนินนโยบายสายกลาง สร้างดุลยภาพแห่งนโยบาย และรักษาระยะห่างอย่างเท่าเทียมกันระหว่างความสัมพันธ์ไทย – สหรัฐ กับ ความสัมพันธ์ไทย – จีน สำหรับยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ไทยจะต้องระมัดระวังในความร่วมมือกับสหรัฐ สิ่งที่ไทยควรทำคือ การสร้างสมดุลของนโยบายที่เป็นนโยบายสายกลาง โดยร่วมมือกับสหรัฐ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ซัดศึก

¹ รองศาสตราจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เข้าบ้าน ไม่ทำให้ไทยเป็นเป้าของการก่อการร้าย และไม่เป็นศัตรูกับโลกมุสลิม สำหรับนโยบายไทยต่อสหรัฐฯในระดับพหุภาคีนั้น เป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในเวทีพหุภาคีต่าง ๆ โดยเฉพาะอาเซียนซึ่งกำลังเสียดุลยภาพ โดยอิทธิพลของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯก็กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นไทยควรดึงสหรัฐฯให้กลับเข้ามาเพิ่มบทบาทในเวทีอาเซียนเพื่อถ่วงดุลจีน ไทยควรผลักดันให้สหรัฐฯจัดการประชุมสุดยอดกับอาเซียน จัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน – สหรัฐฯ รวมทั้งผลักดันให้อาเซียนกับสหรัฐฯ มีความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างกัน

คำสำคัญ: ยุคหลังสงครามเย็น ยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน Grand Strategy ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคนโยบายสหรัฐฯต่ออาเซียน นโยบายต่ออาเซียน +3 ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาพม่า นโยบายและบทบาททางด้านทหาร นโยบายและบทบาททางด้านเศรษฐกิจ นโยบายการปิดล้อมจีน

Abstract

The objective of this research is to study US strategy towards Southeast Asia. The research findings is that there are 3 main objectives of US strategy towards Southeast Asia : strategy to maintain US regional hegemonic role, strategy to hedge or contain Chinese influence, and strategy on the war on terror. US implements this strategy through two channels. The first channel is bilateral relations. Since the end of World War II until the present time, US has established network of bilateral military alliances with countries in the region, particularly with 5 traditional alliances, namely, Japan, South Korea, the Philippines, Thailand, and Australia. This strategy is called “hub and spokes” strategy. The second channel that US uses to implement its strategy is multilateral channel. US is dominating APEC. However, US relations with ASEAN is not close enough, particularly, if compared with ASEAN-Chinese relations. Although US still maintains its hegemonic role in the military front, but in the political, diplomatic, and economic fronts, China has come up with pro-active policy towards ASEAN and Chinese influence is rapidly increasing.

This research recommends 3 keywords for future Thai – US relations : mutual interest, balanced relations or equilibrium and middle-of-the-road policy. These 3 keywords can be translated into 2 levels of Thai policy towards US : bilateral and multilateral levels. At the bilateral level, concerning Thai policy towards US hegemonic role strategy, Thailand has no choice but to maintain its alliance with US. As regards

Thai response to US hedging strategy towards China, Thailand should formulate middle-of-the-road policy, balance engagement and equi-distant policy towards US and China. Thailand should be careful concerning cooperation with US on the war on terror. Again, the recommended policy is to strike a balance by cooperating with US but, at the same time, avoiding to put Thailand as the target for terrorism. At the multilateral level, Thai primary objective is to push for a healthy balance of power or equilibrium in Southeast Asia. But ASEAN is losing equilibrium status because of rapid rise of Chinese influence and the rapid decline of American influence. Therefore, Thailand should engage US and encourage US to increase its profile in ASEAN to counter balance Chinese influence. Thailand should push for ASEAN – US summit, ASEAN – US FTA, and ASEAN – US strategic partnership.

Keywords: Post Cold War, Post 9/11, Grand Strategy, ASEAN, ASEAN + 3, Terrorism, Burma, Military and Security Policy, Economic Policy, Containment Policy

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่มีความสำคัญที่สุดในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เพราะสหรัฐฯเป็นมหาอำนาจอันดับหนึ่ง ทั้งทางด้านทหารความมั่นคง และเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะส่งผลกระทบต่อความเป็นไปต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ดังนั้น นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรจะได้มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

โครงการวิจัยนี้จะพยายามชี้ให้เห็นว่า ยุทธศาสตร์ใหญ่ของสหรัฐฯต่อภูมิภาค ที่สำคัญที่สุดคือ ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าซึ่งการจะบรรลุยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ สหรัฐฯจะต้องป้องกันไม่ให้มีคู่แข่งขึ้นมาแย่งความเป็นเจ้าของสหรัฐฯในภูมิภาค และจะต้องป้องกันไม่ให้อิทธิพลของสหรัฐฯลดลงไป ดังนั้นยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งกำลังมีศักยภาพที่จะผงาดขึ้นมาเป็นคู่แข่งของสหรัฐฯ จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ สหรัฐฯยังมียุทธศาสตร์ในการทำสงครามต่อต้านการก่อการร้ายและยุทธศาสตร์ทางด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อิทธิพลของจีนในภูมิภาคอาเซียนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าสหรัฐฯจะยังคงครองความเป็นเจ้าทางการทหาร แต่จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุก และได้เพิ่มบทบาทขึ้นอย่างมากทางด้านทหารและทางด้านเศรษฐกิจ

โดยยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนคือ การเสนอการจัดทำเขตการค้าเสรีกับอาเซียนในปี 2001 และหลังจากนั้น จีนได้ทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อที่จะซื้อใจอาเซียน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า จีนประสบความสำเร็จอย่างงดงาม โดยในปัจจุบัน อาเซียนได้ใกล้ชิดกับจีนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยได้มีการประชุมสุดยอดกันทุกปี และการเจรจา FTA ได้คืบหน้าไปมาก นอกจากนั้น จีนยังได้จัดทำปฏิญญาการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับอาเซียน จีนจึงเป็นประเทศแรกที่มีสถานะเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับอาเซียน

นอกจากนี้ ยังมีพัฒนาการในกรอบใหญ่คือ กรอบอาเซียน+3 ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ซึ่งเป้าหมายระยะยาวจะพัฒนาไปเป็นประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแนวโน้มนี้ จะทำให้อิทธิพลของสหรัฐฯลดลง และจะทำให้สหรัฐฯถูกกีดกันออกไปจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

จากแนวโน้มดังกล่าวข้างต้น ในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา สหรัฐฯจึงคงจะได้ข้อสรุปแล้วว่า หากสหรัฐฯอยู่เฉย ๆ อิทธิพลของจีนจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯก็จะลดลงเรื่อย ๆ ซึ่งจะกระทบต่อยุทธศาสตร์ใหญ่ของสหรัฐฯ นั่นคือ การครองความเป็นเจ้าในภูมิภาค ดังนั้น ในช่วงไม่กี่ปีนี้ จึงได้เห็นสหรัฐฯเริ่มเคลื่อนไหว จากในอดีตที่สหรัฐฯไม่เคยให้ความสำคัญต่อ

อาเซียน แต่ในปัจจุบันนโยบายก็เปลี่ยนแปลงไปมาก และเห็นได้ชัดเจนว่าสหรัฐฯได้กลับมาให้ความสำคัญต่ออาเซียนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งโครงการวิจัยนี้จะได้ศึกษาในรายละเอียดต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- 1) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อรวบรวมระเบียบความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 2) ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเนื้อหาของนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะตั้งแต่สมัยหลังสงครามเย็นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน
- 3) ศึกษาถึงผลกระทบของยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อไทย
- 4) เสนอแนะยุทธศาสตร์ของไทยเพื่อรองรับต่อผลกระทบจากยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯดังกล่าว

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

- 1) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อรวบรวมระเบียบความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศและยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 2) สำหรับช่วงเวลาของการวิเคราะห์ จะครอบคลุมถึงภูมิหลังของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ยุคหลังสงครามเย็น (ตั้งแต่ช่วงประมาณปี 1990) จนถึงปัจจุบัน และคาดการณ์นโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯในอนาคต
- 3) ศึกษา ค้นคว้า วิจัยเนื้อหาของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะวิเคราะห์ครอบคลุมทุกประเด็นที่สำคัญในยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจะวิเคราะห์ครอบคลุมถึงประเด็นเหล่านี้
 - ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคหลังสงครามเย็น
 - ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน
 - Grand Strategy ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
 - นโยบายสหรัฐฯต่ออาเซียน
 - นโยบายต่ออาเซียน +3
 - ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อปัญหาการก่อการร้าย
 - ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อปัญหาพม่า

- นโยบายและบทบาททางด้านการทหารของสหรัฐฯต่อภูมิภาค
- นโยบายและบทบาททางด้านเศรษฐกิจของสหรัฐฯต่อภูมิภาค
- นโยบายการปิดล้อมจีน

4) ศึกษาถึงผลกระทบของยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อ
ไทย

5) เสนอแนะยุทธศาสตร์ของไทยเพื่อรองรับต่อผลกระทบจากยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ
ดังกล่าว

4. การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ ที่เกี่ยวข้อง

งานวิชาการส่วนใหญ่ อาทิ S.P. Limaye “Minding the Gaps: The Bush Administration and U.S. – Southeast Asia Relations” Contemporary Southeast Asia 26, no. 1 (2004): 73-93. และ A.M. Rabasa “Southeast Asia After 9/11: Regional Trends and U.S. Interests December 2001, Rand Corporation, <www.rand.org> เป็นการวิเคราะห์แบบกว้าง ๆ ขณะนี้ ยังไม่มีงานวิจัยที่วิเคราะห์ถึงผลกระทบของยุทธศาสตร์สหรัฐฯที่มีต่อไทย และยังไม่มีการศึกษาที่ศึกษาวิเคราะห์ข้อเสนอแนะสำหรับยุทธศาสตร์ไทยเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ

นอกจากนี้ โครงการวิจัยนี้ ยังจะเป็นโครงการวิจัยชิ้นแรกที่จะวิเคราะห์ครอบคลุมทุกประเด็นที่สำคัญในยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะวิเคราะห์ครอบคลุมถึงประเด็นเหล่านี้

- ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคหลังสงครามเย็น
- ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน
- Grand Strategy ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- นโยบายสหรัฐฯต่ออาเซียน
- นโยบายต่ออาเซียน +3
- ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อปัญหาการก่อการร้าย
- ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อปัญหาพม่า
- นโยบายและบทบาททางด้านการทหาร
- นโยบายและบทบาททางด้านเศรษฐกิจ
- นโยบายการปิดล้อมจีน

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงานของไทยทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯและไทย โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ และกระทรวงพาณิชย์

2) จะทำให้มีองค์แห่งความรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้ง เกี่ยวกับเนื้อหาของยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

3) จะกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้า ในรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับงานวิจัยนี้

4) ผลงานวิจัยจะเป็นการบริการความรู้แก่ประชาชน แก่ภาคธุรกิจ และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในวงกว้าง

6. แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1) เผยแพร่รายงานการวิจัยให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ และกระทรวงพาณิชย์

2) จัดพิมพ์รายงานการวิจัยเป็นรูปเล่มและเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) เผยแพร่รายงานการวิจัยต่อสาธารณชนเป็นวงกว้าง โดยจัดส่งรายงานการวิจัยให้แก่สถาบันการศึกษาและห้องสมุดต่าง ๆ

4) สรุปผลรายงานการวิจัยในรูปของบทความ และเผยแพร่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการ และวารสารที่เกี่ยวข้อง

7. วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่เก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการวิจัย คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จะศึกษาจาก

1) เอกสาร Primary Sources ได้แก่ เอกสารราชการ

2) เอกสาร Secondary Sources ได้แก่ หนังสือ บทความต่าง ๆ

3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

- Kishore Mahbubani, Dean, Lee Kuan Yew School of Public Policy,

Singapore

- Daljit Singh, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore
- Chin Kin Wah, Institute of Southeast Asian Studies, Singapore
- Natasha Hamilton-Hart, National University of Singapore
- Arabinda Acharya, S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore
- Ian Storey, S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore

8. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต (Output) ที่ได้จากงานวิจัยนี้ จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ คุ้มค่าของงบประมาณที่จะให้ทำวิจัย ซึ่งจะนำไปสู่ผลสำเร็จที่เป็นผลลัพธ์ (outcome) ได้ ดังนี้

1) งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อ หน่วยงานของไทยทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายต่างประเทศ โดยเฉพาะกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงกลาโหม สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติ และกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งจะมีประเด็นของผลงานวิจัยนี้ที่จะใช้ประโยชน์ได้โดยตรงดังนี้

1.1) ผลการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อรวบรวมระเบียบความรู้เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.2) ผลการศึกษา ค้นคว้า วิจัยเนื้อหาของนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยผลการวิเคราะห์ครอบคลุมทุกประเด็นที่สำคัญในยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลการวิเคราะห์ครอบคลุมถึงประเด็นเหล่านี้

- ผลการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในยุค หลังสงครามเย็น
- ผลการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในยุคหลังเหตุการณ์ 11 กันยายน
- ผลการวิเคราะห์ Grand Strategy ของสหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- ผลการวิเคราะห์นโยบายสหรัฐฯต่ออาเซียน
- ผลการวิเคราะห์นโยบายต่ออาเซียน +3
- ผลการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อปัญหาการก่อการร้าย
- ผลการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯต่อปัญหาพม่า
- ผลการวิเคราะห์นโยบายและบทบาททางการทหาร

- ผลการวิเคราะห์นโยบายและบทบาททางด้านเศรษฐกิจ
- ผลการวิเคราะห์นโยบายการปิดล้อมจีน

1.3) ผลการวิเคราะห์ผลกระทบต่อไทยของยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.4) ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์ของไทยเพื่อรองรับต่อผลกระทบจากยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯดังกล่าว

- 2) จะทำให้มีองค์แห่งความรู้ที่กว้างขวาง ลึกซึ้ง เกี่ยวกับเนื้อหาของยุทธศาสตร์สหรัฐฯต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 3) จะกระตุ้นให้เกิดการค้นคว้า ในรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายเกี่ยวกับงานวิจัยนี้

9. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

9.1 สรุปผลการวิจัย

บริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีอยู่ 3 ประเด็นหลัก

โลกระบบ 1 ขั้ว (Unipolarism) ซึ่งหมายความว่า ระบบโลกในปัจจุบันมีสหรัฐฯเป็นอภิมหาอำนาจหนึ่งเดียวในโลก

การผงาดขึ้นมาของจีน ซึ่งเป็นบริบทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯในอนาคต

การปะทะกันระหว่างอารยธรรม (Clash of Civilizations) คือแนวโน้มในอนาคตที่ระบบโลกจะเกิดความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างอารยธรรมตะวันตกกับอิสลาม

จากบริบททั้ง 3 ประการดังกล่าว ได้แปลมาเป็นยุทธศาสตร์หลักของสหรัฐฯ 3 ประการต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งยุทธศาสตร์หลักทั้ง 3 นั้นได้แก่

- 1) ยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้า ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด โดยสหรัฐฯจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะครองความเป็นเจ้าทั้งในระดับโลก และในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปให้ได้อย่างยาวนานที่สุด
- 2) ยุทธศาสตร์การสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีน ซึ่งเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ที่ 1

หมายความว่า การที่สหรัฐฯจะครองความเป็นเจ้าอยู่ได้นั้น จะต้องพยายามสกัดกั้นไม่ให้มีคู่แข่งที่จะมาท้าทายการครองความเป็นเจ้าและแย่งตำแหน่งอันดับ 1 ของสหรัฐฯไป ซึ่งแนวโน้มในขณะนี้คือ จีนกำลังจะผงาดขึ้นมาเป็นคู่แข่งที่สำคัญที่สุด

3) ยุทธศาสตร์การทำสงครามต่อต้านการก่อการร้าย เช่นเดียวกันและเกี่ยวเนื่องกับยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐฯในขณะนี้กำลังถูกท้าทายอย่างมากจากขบวนการก่อการร้ายมุสลิมหัวรุนแรง

จากยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้น สหรัฐฯได้ดำเนินนโยบายเพื่อบรรลุยุทธศาสตร์ดังกล่าว โดยผ่านช่องทาง 2 ช่องทาง

ช่องทางแรกคือ ความสัมพันธ์ทวิภาคีซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯ โดยในช่วงตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สหรัฐฯได้สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางด้านการทหารทวิภาคีกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค โดยเฉพาะกับพันธมิตรทั้ง 5 ซึ่งได้แก่ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ฟิลิปปินส์ ไทยและออสเตรเลีย ยุทธศาสตร์นี้ เรียกว่า Hub and Spoke หรือ ยุทธศาสตร์ที่สหรัฐฯเป็นศูนย์กลาง และความสัมพันธ์กับพันธมิตรเป็นซี่ล้อ

อีกช่องทางหนึ่งในการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯคือ ช่องทางพหุภาคี ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากช่องทางทวิภาคี ในระยะหลัง ๆ สหรัฐฯพยายามใช้ประโยชน์จากAPEC อย่างไรก็ดี สำหรับความสัมพันธ์กับอาเซียนนั้นยังไม่แนบแน่นเท่าที่ควร ทั้งนี้จะเห็นได้ชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์อาเซียน-จีน ซึ่งได้กระชับแน่นแฟ้นขึ้นอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

ดังนั้นโดยสรุป ถึงแม้สหรัฐฯจะยังคงครองความเป็นเจ้าในมิติทางด้านการทหาร แต่ในมิติทางด้านการเมือง การทูต และเศรษฐกิจนั้น จีนได้ดำเนินนโยบายในเชิงรุกและอิทธิพลของจีนก็เพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยเห็นได้จากการจัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และการจัดทำข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับจีน

9.2 ข้อเสนอแนะนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ

จากบริบทดังกล่าวข้างต้น ไทยควรจะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อสหรัฐฯ?

ผู้วิจัยขอเสนอว่า Keyword ที่สำคัญสำหรับอนาคตความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯคือ

- 1) ผลประโยชน์ร่วมกัน
- 2) ความสมดุลหรือดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์
- 3) นโยบายสายกลาง

จาก Keyword ทั้งสาม สามารถแปลออกมาเป็นนโยบายไทยต่อสหรัฐฯได้ 2 ระดับ คือ ระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี

9.2.1 ระดับทวิภาคี

ความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคี ไทย- สหรัฐฯ ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกัน และการมีสมดุลและดุลยภาพแห่งความสัมพันธ์

นโยบายไทยต่อยุทธศาสตร์การครองความเป็นเจ้าของสหรัฐนั้น ไทยคงจะไม่มีทางเลือกที่จะต้องคงความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ และร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อหวังผลประโยชน์ที่จะได้ อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวมีความเป็นไปได้ว่า ระบบหนึ่งชั่วคราวจะแปรเปลี่ยนเป็นระบบหลายชั่วคราว และอิทธิพลของสหรัฐฯ ในระยะยาวจะลดลงเรื่อย ๆ ดังนั้น ไทยควรจะต้องเตรียมนโยบายเพื่อรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในระยะยาว

สำหรับนโยบายไทยในการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การสกัดกั้นหรือการปิดล้อมจีนของสหรัฐนั้น ไทยควรที่จะดำเนินนโยบายอย่างระมัดระวัง โดยสิ่งที่ไทยควรทำที่สุดคือ การดำเนินนโยบายสายกลาง และการสร้างดุลยภาพแห่งนโยบาย การรักษาระยะห่างอย่างเท่าเทียมกันระหว่างความสัมพันธ์ไทย-จีนกับความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐฯ

สำหรับยุทธศาสตร์การต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ถึงแม้ว่าในประเด็นนี้จะดูเหมือนกับว่าไทยกับสหรัฐฯ จะมีภัยคุกคามร่วมกันก็ตาม แต่ถ้าดูลึกลงไป ไทยจะต้องระมัดระวังในการร่วมมือกับสหรัฐฯ ทั้งนี้เพราะอาจจะทำให้ไทยเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม สิ่ง que ไทยจะต้องดำเนินนโยบายคือ การสร้างสมดุลของนโยบายที่เป็นนโยบายสายกลางโดยร่วมมือกับสหรัฐฯ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่เป็นการซัดศึกเข้าบ้านไม่ทำให้ไทยเป็นเป้าของการก่อการร้ายและไม่เป็นศัตรูกับโลกมุสลิม

9.2.2 ระดับพหุภาคี

สำหรับนโยบายไทยต่อสหรัฐฯ ในระดับพหุภาคีนั้น เป้าหมายที่สำคัญคือ การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคและในเวทีพหุภาคีต่างๆ ซึ่งไทยกับสหรัฐฯ น่าจะมีผลประโยชน์ร่วมกันในลักษณะเป็น win-win game

ประเด็นสำคัญคือ เวทีพหุภาคีโดยเฉพาะอาเซียนกำลังเสียดุลยภาพโดยอิทธิพลของจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่อิทธิพลของสหรัฐฯ กำลังลดลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางด้านการทูตและเศรษฐกิจ ดังนั้นแนวนโยบายที่ไทยควรจะทำคือการดึงสหรัฐฯ ให้กลับเข้ามาเพิ่มบทบาทโดยเฉพาะทางด้านการทูตและเศรษฐกิจในเวทีอาเซียนเพื่อถ่วงดุลอำนาจจีน ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การสร้างดุลยภาพแห่งอำนาจในภูมิภาคโดยรวม

ดังนั้น ไทยควรจะต้องผลักดันให้สหรัฐฯ จัดประชุมสุดยอดกับอาเซียน จัดทำเขตการค้าเสรีอาเซียน-สหรัฐฯ รวมทั้งผลักดันให้อาเซียนกับสหรัฐฯ มีความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เหมือนกับที่จีนได้ทำกับอาเซียนไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญที่จะเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มบทบาทของสหรัฐฯในภูมิภาคคือ กระแสการต่อต้านสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสายตาของคนไทยโดยทั่วไป ความรู้สึกของคนไทยจำนวนมากไม่น้อยที่มองว่าสหรัฐฯกำลังสูญเสียสิ่งที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า soft power หรืออำนาจทางด้านวัฒนธรรม และความชอบธรรมในการเป็นผู้นำโลกของสหรัฐฯได้ตกต่ำลงอย่างมาก มีคนไทยจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่อยากให้รัฐบาลใกล้ชิดกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะถ้ารัฐบาลถูกมองว่าเป็นลูกไล่สหรัฐฯก็จะเสียทันที ซึ่งก็เคยเกิดมาแล้วในอดีต

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

- ASEAN, ASEAN-United States of America Joint Declaration for Cooperation to Combat International Terrorism, Bandar Seri Begawan, 1 August 2002.
< <http://www.aseanaec.org>>
- Joint Vision Statement On ASEAN – US Enhanced Partnership
< <http://www.aseansec.org>>
- Joint Press Statement on Follow-Up to The ASEAN-U.S. Enhanced Partnership November 17,2006
- Joint Media Statement of the Consultations between the ASEAN Economics Ministers and the United State Trade Representative (AEM-USTR) Kuala Lumpur, August 25,2006
- “ASEAN to implement the ASEAN –U.S. Enhanced Partnership”
<<http://www.aseansec.org>>
- Abuza, Z . “Tentacles of Terror: Al Qaeda’s Southeast Asian Network” Contemporary Southeast Asia, 24, 3 (12/2002)
- “Learning by Doing : Al Qaeda’s Allies in Southeast Asia” Current History April 2004 : 171-176.
- Badgley, H.J. “Strategic interests in Myanmar” NBR Analysis 15,1 (3/2004) : 13 -27
- Bhatia, Karan K., U.S. – ASEAN Business Council Annual Dinner, Washington D.C , July 11, 2006
- Bergsten, C.F. “The New Asian Challenge” Institute of International Economics, 2000
< <http://www.iie.org>>

- “China and Economic Integration in East Asia : Implications for the United States” Policy Brief in International Economics no. PB07-3 (3/2007) ,Institute for International Economic < <http://www.iie.org>>
- “Toward a Free Trade Area of the Asia Pacific” Policy Briefs in International Economics No. PB07-2 (2/2007) : 1-13.
- Berstein , R. and R.H. Munro “The Coming Conflict with America” Foreign Affairs 76 ,2 (1997) : 18-32. 6.
- Bert, W. The United States, China and Southeast Asian Security , Palgrave Macmillan: 2003.
- Booth, K. and T. Dunne, eds, Worlds in Collision , New York : Palgrave Macmillan, 2002.
- Byman , D. “ U.S. Policy Options Toward an Emerging China,” Pacific Review 12,3 (1999) : 421-451.
- “Bush predicts ‘Pacific century’,” The Nation February 20, 2002 : 10A.
- “Bush seeks pressure on Burma” Bangkok Post November 19,2006 : 6.
- Catley, B. “The Bush Administration and Changing Geopolitics in the Asia-Pacific Region,” Contemporary Southeast Asia 23,1 (April 2001)
- Christoffersen, G. “China and the Asia-Pacific,” Asian Survey, 36,11 (11/1996)
- Cossa, R. “East Asian Community and the United States” Paper presented at The Japan – U.S. Asia Dialogue “An East Asian Community and the United States” Tokyo Japan June 22, 2006.
- “China’s appeal overshadows US”, The Nation, June 29, 2004 : 6B.
- “China replacing US as world’s leading consumer” Bangkok Post, March 6, 2005 : 5.
- “China overtakes US as biggest consumer” Bangkok Post, February 18, 2005 : B7.
- Dillon, R. “The Shape of Anti-Terrorist Coalitions in Southeast Asia” The Heritage ,Heritage Lecture No.773 (January 17, 2003) ,< <http://www.heritage.org>.>
- Donnelly, T. and C.Monaghan. “The Bush Doctrine and the Rise of China” National Security Outlook AEI Online, April 30,2007 < <http://www.aei.com>>
- Economy, E. “China’s Rise in Southeast Asia: Implications for Japan and the United States” Council on Foreign Relations < <http://www.cfr.org>>

- Gates, Robert M.. International Institute for Strategic Studies : Singapore, June 1, 2007.
 -----,International Institute for Strategic Studies : Singapore, May 31, 2008.
 -----,The Indonesian Council on World Affairs :Jakarta, Indonesia, February 25, 2008.
 -----, "America's Security Role in the Asia-Pacific",The 8th IISS Asia Security Summit, Shangri-La Dialogue, Singapore, 30 May 2009.
- Glipin, R. The Challenge of Global Capitalism, Princeton : Princeton University Press
- Ikenberry, G. J. "America's Imperial Ambition," Foreign Affairs ,81,5 (2002) : 49-55.
- Kaufman, S. "Chinese Military Buildup : a Source of Interest and Concern" USINFO, Bureau of International Information Programs, U.S. Department of State, March 8, 2007.
- Khalizad , Z. et. al., The United States and a Rising China ,California : Rand Cooperation,(1999) :ch.4.
- Krause, S. "U.S.,ASEAN Sign Trade and Investment Framework Agreement" U.S INFO August 25,2006 Bureau of International Programs , U.S. Department of State. <www.usinfo.state.gov>
- Kohout, J. III "Alternative Grand Strategy Options for the United States," Comparative Strategy,14 (1995) : 361-420.
- Kugler, J. "Power Transitions and Alliances in the 21st Century," Asian Perspective, 25,3 (2001) : 5-29.
- "KL vows to help wipe out piracy" Bangkok Post, June 7, 2004: 6.
- Lake, A. "From Containment to Enlargement," Remarks at the Johns Hopkins University School of Advanced International Studies, Sept.21,1993.
- Limaye, S.P. "Minding the Gaps : The Bush Administration and U.S.-Southeast Asia Relations" Contemporary Southeast Asia 26, 1(2004) : 73-93.
- Luft, G. and A. Korin. "Terrorism Goes to Sea" Foreign Affairs , 90,6 (11-12/2004) : 61-70.
- McMahon, R. "The Rise in Bilateral Free Trade Agreements" Council on Foreign Relations, June 13,2006 < www.cfr.org>
- Mr. X. "The Sources of Soviet Conduct," Foreign Affairs, (7/1947) : 572-582.

- Nathan, J. and R. Ross, The Great Wall and the Empty Fortress , N.Y. : W.W. Norton
- Negroponte, J. "Annual Threat Assessment of the Director of National Intelligence for the Senate Select Committee on Intelligence", February 2, 2006.
- Nye, J.S. "Does Increasing Democracy Undercut Terrorists?" Foreign Affairs ,87,3 (2003) :57-68
- "U.S. Power and Strategy After Iraq" Foreign Affairs ,82 ,4 (2003) : 60-73.
- Pan, E. "New Focus On U.S. – Southeast Asia Military Ties" Council on Foreign Relations <<http://www.cfr.org>>
- Porth, J. S. "U.S. Seeks More Transparency from China on Defense Issues" USINFO, Bureau of International Information Programs, U.S. Department of State, February 2,2007 < <http://www.usinfo.state.gov>>
- Oudraat, C. "The Role of the Security Council" in J. Bouden and T. Weiss (eds.) Terrorism and the UN Before and After September 11, Indiana University Press : 158-164.
- Rabasa, A. "Southeast Asia After 9/11: Regional Trends and U.S. Interests" Testimony presented to the Subcommittee on East Asia and the Pacific House of Representatives Committee on International Relations on December 12, 2001., Rand CT -190 < <http://www.rand.org>>
- Rand Corporation, US Strategy for a Changing Asia, California : Rand Corporation, 2001 < <http://www.rand.org>>
- Ravenhill, J. "US Economic Relations with East Asia" in Mark Beeson (ed.) Bush and Asia : America's evolving relations with East Asia , London : Routledge,2006 : 42-63.
- Rice, C. "How to Pursue the National Interest," Hoover Digest ,2 (2000) < <http://www.hoover.stanford.edu>>
- Robert, R.S. "China and the Stability of East Asia," in Robert S. Ross,ed., East Asia in Transition, Armonk, N.Y. : M.E. Sharpe, 1995
- Rosenthal, J. "Southeast Asia : Archipelago of Afghanistans?" Orbis (Summer 2003) : 479-493
- Ross, R.S. "Beijing as a Conservative Power" Foreign Affairs ,76,2 (1997) :33-43.

Roy, D. "Rising China and U.S. Interests: Inevitable vs. Contingent Hazards," Orbis (winter/ 2003) : 126-137.

----- "The 'China Threat' Issue," Asian Survey 36, 8 (8/ /1996) : 759-760.

Rumsfeld, Donald . "The U.S. and Asia's Emerging Security Architecture, Shangri-La Dialogue, U.S. Embassy, Singapore, June 3, 2006.

Simon, S. W. " Military Relations Restores with Indonesia, While U.S. Passes on the First East Asia Summit" Comparative Connections, 2006.

Soong-Bum Ahn, "China as Number One," Current History (09/2001)

Strauss, S.D. World Conflicts. Indianapolis: Alpha, 2002.

Segal, G. "Does China Matter?," Foreign Affairs, 78, 5 (10-11/ 1999) : 24-36.

Tkacik, J. "Hedging Against China" Heritage Foundation , April 17, 2006

----- "A Chinese Military Superpower?," Heritage Foundation, March 8, 2007.

----- "Hedging Against China" Heritage Foundation ,April 17,2006.

"Treasury Will Send Financial Representative to Southeast Asia" U.S. INFO Bureau of International Programs , U.S. Department of State<<http://www.usinfo.state.gov>>

"Thai air patrols over the Straits" Bangkok Post, September 14, 2005 : 10.

"U.S.,ASEAN Sigh Partnership Deal" AFP July 28,2006

U.S. Government, The National Security Strategy for a New Century. Washington, D.C. : The White House, 1999

----- "Remark by Secretary of State Condoleezza Rice at Sophia University" : Tokyo Japan, March 19, 2005.

----- "The United State and Southeast Asia : Developments, Trends ,and Policy Choices" , Statement by Deputy Assistant Secretary Eric G.John, Bureau of East Asian and Pacific Affairs Before the House Subcommittee on Asia and the Pacific, September 21,2005.

----- Assistant Secretary Christopher R.Hill Statement to the Asia and the Pacific Subcommittee of the House International Relations Committee on "East Asia in Transition : Opportunities and Challenges for the United State", March 8,2006.

----- President Bush Visits National Singapore University, University Cultural Centre Theatre, National Singapore University Singapore, November 16,2006.

----- “President Bush’s Remarks in Bangkok, Thailand : Bush celebrates the 175th anniversary of U.S.-Thailand relations” ,August 7,2008 < www.america.gov>

----- The National Security Strategy of the United States of America, September 2002.

----- The National Security Strategy of the United States of America, March 2006.

----- “Fact Sheet : Enterprise for ASEAN Initiative” October 2002.

<www.whitehouse.gov>

----- The National Security to Combat Terrorism. February2003.

----- Remarks of the President on the war on Terror_ October 6, 2005. the Ronald Regan Building and International Trade Center, Washington, D.C.

U. S. Embassy, Bangkok, “Fact Sheet : Major Non-NATO Ally (MNNA) Status for Thailand.” Press Release 043,03 (10/2003).

U.S. Embassy, Singapore “The U.S. and Asia’s Emerging Security Architecture by U.S. Secretary of Defense Donald Rumsfeld , Shangri-La Dialogue, Singapore , June 3, 2006.

U.S. Department of Defense, “Annual Report to Congress” Military Power of the People’s Republic of China 2006.

-----, Annual Report to Congress, Military Power of People’s Republic of China 2007

----- Quadrennial Defense Review Report, February 6, 2006.

U.S. Department of State “U.S. Outlines Realignment of Military Forces” , August 16,2004.

----- “Bush Announces Largest U.S. Force Restructuring in 50 Years” August 16,2004.

“US forces in Asia to be strengthened” The Nation, June 5, 2004 : 4A

“US offers free trade pacts to speed up ASEAN reforms” Bangkok Post, October 28, 2002 : 1A.

“US urged to boost ties with SE Asia” Bangkok Post February 20, 2003: 4.

“US losing its scientific edge” Bangkok Post, May 4, 2004 : 7.

- Wesley, M., "The dog that didn't bark : The Bush administration and East Asian regionalism" in Mark Beeson (ed.) Bush and Asia ,London Routledge 2006.
- Zagoria, D.S. "The United States and the Asia-Pacific Region in the Post-Cold War Era" in R.S. Ross ,(ed)., East Asia in Transition . Armonk,N.Y. ,M.E. Sharp 1995 : 160-179.
- Zissis, C. "Crafting a U.S. Policy on Asia" ,Council on Foreign Relations , April 10,2007 < <http://www.cfr.org>>
- Zoellick, R. "A Republican Foreign Policy," Foreign Affairs 79,1 (1-2/ 2000) : 63-78.

ภาษาไทย

- ประภัสสร เทพชาตรี, นโยบายต่างประเทศของไทย : จากยุควิกฤตเศรษฐกิจสู่สหประชาชาติใหม่
 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543
- "โลกในยุคหลัง-หลังสงครามเย็น?," กรุงเทพธุรกิจ 18 ธันวาคม 2544.
- "รัฐบาล Bush 2: ผลกระทบต่อโลก ต่อเอเชีย และต่อไทย" ไทยโพสต์
 7 เมษายน 2548 , 4.
- "1 ปีเหตุการณ์ 11 กันยายน : ผลกระทบและแนวโน้ม," มติชนรายวัน
 10 กันยายน 2545 , 7.
- "ยุทธศาสตร์สหรัฐต่อเอเชีย" ไทยโพสต์ 24 มีนาคม 2548 , 4.
- "บุชประกาศนโยบายต่อเอเชีย" ไทยโพสต์ 24 พฤศจิกายน 2549 , 4.
- "Bush ประกาศนโยบายต่อเอเชียที่กรุงเทพฯ" ไทยโพสต์
 14 สิงหาคม 2551 , 4
- "ยุทธศาสตร์สหรัฐ ต่อจีน : ปิดล้อมหรือปฏิสัมพันธ์?" กรุงเทพธุรกิจ
 25 พฤษภาคม 2543 , 4.
- "จีน สหรัฐและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ " ไทยโพสต์ ,
 13 มกราคม 2549 , น 4.
- "ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับท่าทีของสหรัฐ" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
 ปีที่ 53 ฉบับที่ 6 30 มิถุนายน – 6 กรกฎาคม 2549 , น 82.
- "เขตการค้าเสรีเอเชียแปซิฟิก" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 54 ฉบับที่ 24
 9-15 มีนาคม 2550 , น. 80.
- "ปัญหาการก่อการร้าย" ไทยโพสต์ 20 พ.ค. 2004, 4.